

Δ. Π. Βλαβιάνας

ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΕΝΟΣ
ΜΙΚΡΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΗ
ΤΟΥ Μ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ

Ενότητα
ΑΘΗΝΑ

2004

Μ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ είναι ψευδώνυμο
του Δημητρη Λιβιερατου
Πολλα ανωνυμα αρθρα του δημο-
σιευθηκαν στον ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟ.
τευχος 20 Μαρτ 1964
Ο ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ ηταν το λογοτεχ-
νικο περιοδικο του παρανομου
τοτε Κομμουνιστικου Διεθνι-
στικου Κομματος Ελλαδας και το
εξεδιδε ο λογοτεχνης
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΕΛΑΚΗΣ

Ἡ γραφειοκρατία δὲν εἶναι μόνο ἓνα γενικὸ φαινόμενο πού τὸ συναντοῦμε στὶς ὑψηλὲς σφαιρὲς τῆς θεωρίας. Δὲν εἶναι ἓνα φαινόμενο πού τὸ ἐξετάζουμε στὰ ἐργαστήριά μας σὰν νὰ πρόκειται γιὰ κάτι μακρυνὸ καὶ ἔξω ἀπὸ μᾶς. Ἡ γραφειοκρατία εἶναι κοντὰ μας, δίπλα μας, σέρνεται στὰ πόδια μας, βρίσκεται μέσα μας. Εἶναι ἡ ἀρρώστεια τῆς ἐποχῆς πού σπαίξει ὁ καπιταλισμὸς, τῆς ἐποχῆς ὅπου ἡ ἐργατικὴ τάξη χτυπιέται μαζί του, τὶς περισσότερες φορές ἡττώμενη, ἀλλὰ νικῶντας κιόλας. Ὁ γραφειοκράτης δὲν εἶναι μόνο ὁ τρομερὸς νεκρὸς πιά τοῦ Κρεμλίνου καὶ ἡ παρῆα του. Πρὸ παντὸς δὲν εἶναι ἓνα σκοτεινὸ ἀπομονωμένο ἔξω ἀπὸ τὴν κοινωνία μούτρο πού δὲν τὸ γνωρίζουμε, ἀλλὰ τὸ φανταζόμαστε σὰν παινούργο καὶ πολλὰ τὰ κακὰ σκεπτόμενο ὑποκείμενο πού ἂν τὸ εἶχαμε στὰ χέρια μας, θὰ τὸ ζουλόγαμε, νὰ τὸ πνίξουμε.

Ὁ γραφειοκράτης εἶναι δίπλα μας, μέσα στὴ ζωὴ, κάθε μέρα, καὶ μὲ αὐτὸν ἀγωνιζόμαστε καὶ τρώμε τὶς ὥρες μας καὶ τὴν δυναμικότητά μας, ἀντὶ νὰ τὴν τρώμε παλεύοντας κατὰ τοῦ ἀμεσοῦ ἐχθροῦ τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ κύριός αὐτὸς βρίσκεται παντοῦ. Στὴν δουλειά, στὴν ὀργάνωση, τὸ συνδικάτο,

τὴν συνοικία. Πολλές φορές εἶναι ἀγροϊκός τοῦ παλαιοῦ σταλινικοῦ τύπου, ἀλλὰ πολλές φορές εἶναι γλυκομίλητος καλὸς ἀνθρώπος. Τὸ κοινὸ τοὺς χαρακτηριστικὸ, καὶ στὴν μιὰ περίπτωση καὶ στὴν ἄλλη, εἶναι ὅτι δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνη στοὺς συντρόφους τους, στοὺς συνεργάτες τους, στὴν νεολαία, στοὺς ἐργάτες, στὸν λαὸ γενικά. Εἶναι ἡμιμάθεις, ἔστω καὶ ἂν χρησιμοποιοῦν πολλές φορές ἐπαναστατικὴ φρασεολογία, ἔστω καὶ ἂν μιλοῦνε γιὰ ἐπανάσταση, γιὰ λαὸ, γιὰ ἐργατικὴ τάξη, γιὰ διαλεχτικὴ. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἡμιμάθεις, θέλουν νὰ κρύψουν τὴν ἡμιμάθειά τους κατηγορώντας ἄλλους τοὺς ἄλλους ὅτι δὲν ξέρουν καὶ ὅτι δὲν μποροῦν νὰ τὰ καταφέρουν χωρὶς αὐτούς. Γιὰ αὐτὸ εἶναι τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τοῦ μικροῦ, τοῦ πιὸ μηδαμινοῦ γραφειοκράτη. Θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ἀπαραίτητο. "Ἄν δὲν εἶναι αὐτός, τὰ πάντα θὰ καταρρεύσουν κάτω ἀπὸ τὴν εἰσβολὴ τῶν θαιρβάρων καὶ θὰ χαλάσει τὸ σύμπαν.

Ὁ ἀνθρώπος μᾶς, ποὺ ἂν κυττάξουμε γύρω μας θὰ τὸν δοῦμε στὰ μούτρα, ἴσως καὶ ἐνὸς κοντινοῦ μας συντρόφου, στὴν οὐσία εἶναι συντηρητικὸς. Προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσει ἐκεῖνα ποὺ ἔχει, δὲν σκέφτεται πὼς σκόπος εἶναι νὰ κερδίσει ἢ ἐργατικὴ τάξη τὸ πᾶν. Τὸν κυριαρχεῖ συνεχῶς ὁ φόβος νὰ μὴ χάσει τὰ κεκτημένα. Ἡ νοοτροπία τοῦ μικροστοῦ μαγαζόπορα καὶ ὄχι τοῦ δημιουργικοῦ ἐπαναστάτη ποὺ ἀδιαφορεῖ καὶ ρισκάρει γιὰ νὰ πᾶει παραπάνω. Γιὰ ἐπανάσταση θὰ πει ἐπιχείρηση καὶ ἢ πᾶει μπροστὰ ἢ πᾶει

πίσω. Ποτέ δὲν στέκεται σὲ ἓνα σημεῖο, στερεώνεται καὶ σιγὰ σιγὰ πάει στὸ ἐπόμενο σκαλοπάτι. Αὐτὴ ἦταν ἡ νοοτροπία τῆς παλαιῆς σοσιαλδημοκρατίας καὶ χαινόκωψε τὸ παγκόσμιο κίνημα. Εἶχε τὶς τεράστιες ὀργανώσεις, τοὺς συνεταιρισμοὺς, τὰ συνδικάτα, τὰ δημοτικὰ συμβούλια, τοὺς ἐκδοτικούς οἴκους. Τόσοι καὶ τόσοι μισοῦσανε ἀπὸ τὸ σοσιαλισμὸ. Σιγὰ - σιγὰ θὰ κόνιζανε νὰ μισοῦνε καὶ ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι. Σιγὰ - σιγὰ θὰ κατακλύζανε τὴν κοινωνία μὲ τὸν «σοσιαλισμὸ» τους καὶ ἡ ἀστική τάξη θὰ ἀπεσύρετο σὰν συντετριμμένη χήρα κόπῳ ἀπὸ τὸ βᾶρος τοῦ «ἀνερχομένου μυαλωμένου σοσιαλισμοῦ». Μ' αὐτὴ τὴ νοοτροπία χαινοκώθηκε τὸ κίνημα καὶ μ' αὐτὴ τὴ νοοτροπία ἀνέβηκε ὁ Χίτλερ καὶ ὁ Μουσσολίνι στὴν ἐξουσία.

Στὴν ἔκταξη ὅμως τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἔπαιρνε ἓνα τραγικὸ χαιρακτῆρα. Ἦταν τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς τόσο μεγάλο πού δὲν σήκωνε γέλια καὶ εἰρωνείες, ἰσθμὰ κλάματα. Τί νὰ πεῖ ὅμως κανεὶς γιὰ τὶς μικρὲς ὀμοιοῦλες ὅπου ἀναιπύσσεται ὁ κύριος προφέτορας καὶ μέντορας τῆς ἐπαινώσεως. Τί νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ τὸν μικρὸ τύπο τοῦ συνδικάτου πού πνιγμένος στὰ χαρτιά του καὶ τὰ μητρώα του, ἔχει τὴν πεποίθησι πῶς ἂν αὐτὸς δὲν ἦταν θὰ εἶχε καταρρεύσει ὁ κλάδος. Δεῖτε γύρω σας τὸ συνοικιακὸ στέλεχος πού ἔχει κολλήσει σὰν στρεῖδι στὸ γραφεῖο τῆς συνοικίας καὶ πού ἂν φύγει αὐτὸς θὰ εἶναι ἡ συντέλεια τῆς συνοικίας μὲ ἀπροσμέτρητα κακὰ γιὰ τὸ κίνημα. Γιὰ δέστε τὸν μικρὸ συντηρητικοῦλη μίαις πού ἔρχεται στὶς ὀργανο-

τικές συγκεντρώσεις με ύφος βαρύ, ή με το χαιμόγειλο στα χείλη, άνωλόγως την ώρα, έχοντας την «γραμμή» στην τσέπη του. Και την λέει στους λίγους τους μεμυημένους με ένα ύφος άπεράνιτης αὐτοεμπιστοσύνης, ότι θά εφορμοιστεί όπωσδήποτε. Δέν μπορεί να φανταστεί ποτέ ότι θά του ζητήσουν εξηγήσεις για τη γραμμή. Όταν άρχίσουν να τον πολυρωτάνε ο άνθρωπάκος μας τά χάνει. Δέν όμολογεί άγνοια, αλλά κυττάζει πονηρά γύρω του, να άνακαλύψει την συνωμοσία που πλέκεται ενάντια στο κύρος του, και ενάντια στην όργανωση. Θα πάει παραπάνω να ζητήσει βοήθεια από τον παραπάνω όμοιό του, και μαζί θα βρούνε αν ή συνωμοσία πλέχτηκε από σκοτεινές δυνάμεις της αντίδρασης που ήρθαν να ταράξουν την τριμερή δραστηριότητα του στέλεχος μας στην με παγκόσμιαι σημασία συνοικία των Κατσικάδικων π. χ.

Ο άνθρωπάκος μας είναι άσσοσ στην μαριούθρα. Είναι σαν τον φτωχοδιάβολο που κυττάζει, να ζήσει με όποιοδήποτε μέσο. Δέν ενδιαφέρεται παρά πώς να συγκρατήσει τη θέση του, έστω και αν αύτη δέν του άποδίδει ύλικά. Θέλει να είναι πάντα στέλεχος. Πρόεδρος, Γραμματέας, καθοδηγητής, τέλος όπωσδήποτε κάτι παραπάνω από τη μάζα. Αύτός πρέπει όπωσδήποτε να καθοδηγεί μιá μάζα, χωρίς αυτό είναι τελειωμένος. Πρέπει να κατοχυρώνεται πίσω από έναν τίτλο, όποιοδήποτε να είναι. Χωρίς έναν τίτλο, χωρίς έναν μικρό μηχανισμό, χωρίς έναν μικρό λαό,

αίσθάνεται γυμνός, αίσθάνεται τίποτα. Και εδώ δεν έχει άδικο. Πιράγματι δεν είναι τίποτα. Είναι ένας μηδενικό της κοινωνίας, που άδιαφορεί για την γενική πρόοδο και τα βλέπει όλα με τον μικρό φακλό της περιπτώσεώς του. Φτιάχνει την κοινωνία και το κίνημα και την οργάνωσή στην οποία δουλεύει κατ'εικόνα και ομοίωσή του. Είναι σαν τον μικροαστό μαγαζάτορα που όλος ο κόσμος του κλείνεται στους μικρούς πάγκους του μαγαζιού του και εκεί είναι το φρούριό του.

Ο τύπος μας όπου κι' αν βρίσκεται είναι μια κολώνια της συντήρησης. Να μη χαλάσει ή δημιουργημένη τάξη των πραγμάτων. Κάθε καινούρια πρωτοβουλία τον φοβίζει. Το να διακινδυνεύσεις αυτό που έχεις είναι για αυτόν το μεγαλύτερο έγκλημα που μπορεί να γίνει. Το να βλέπεις νέους να ανεβαίνουν και να διεκδικούν τη φυσική τους θέση στην κοινωνία και το κίνημα, του φαίνεται κάτι απίθανο, επικίνδυνο, καταστροφικό. Πώς μπορεί ένας νέος να αντικαταστήσει, την πείρα τη δική του, πώς μπορεί ο νέος ενθουσιασμός να αντικαταστήσει το σοφό πεπειραμένο μυαλό του. Αυτό είναι απαραίτητο και επικίνδυνο. Όλα θα γίνουν, αλλά είναι αυτός που πρέπει να τα κάνει, είναι αυτός που θα σκεφτεί τότε πρέπει να γίνουν και πώς πρέπει να γίνουν και οι άλλοι πρέπει να είναι τα πόδια που θα εφαρμόσουν τις σοφές του έντολές. Οι γραφειοκράτης μας έχει και τυποποιημένη φρασεολογία. Κάθε νέα έκφραση αποταλεί προδοσία για αυτόν, οποτελεί επι-

κίνδυνο γλίστρημα από εκείνα που μάς έμια-
θαν οι μεγάλοι δάσκαλοι και που αυτός τὰ
ξέρει. Στὴν οὐσία ἔχει ἀποξεραθεῖ και δὲν
ξέρει τίποτε, ἀλλὰ διακτιηρεῖ ὀρισμένες ἐκ-
φράσεις μέσα στις ὁποῖες προσπαθεῖ νὰ
κλείσει ὄλα τὰ φαινόμενα και νὰ δώσει τὶς
ἐξηγήσεις του.

Ὁ φίλος μας ἐπίσης, βλέπει ἀφ' ὕψηλῶ
τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Γι' αὐτὸν εἶναι
τρέλλες. Ὁ κινηματογράφος τοῦ φέρνει ἀη-
δία, τὸ θέατρο εἶναι σὲ ὄλα του ἐκφυλισμένο,
ἡ παιδερνα, τὸ ποδόσφαιρο, ὁ ἀθλητισμός, ὁ
χορός, τὸ τραγοῦδι, εἶναι βολικὲς καπιταλι-
στικὲς ἐφευρέσεις που παραιοῦρουν τὴν νεο-
λαία. Εἶναι ἐπιτρεπτά μόνον ὅταν εἶναι μέ-
σα σὲ γραμμῆ, σὲ μιὰ γραμμῆ που αὐτὸς
πιστεύει για σωστὴ και ἀνολλοῖωτη.

Θυμῶμαι κάποτε ὅτι τὸ Τσα - τσά ἦταν
ἕνας χορὸς καταδικασμένος ἀπὸ τὴν καθοδή-
γηση, σὰν ἐκφυλισμένο καπιταλιστικὸ προϊ-
όν. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ λοιπόν, ἔτυχε νὰ ἐρ-
θει ἀπὴν Ἑλλάδα, μιὰ ἀντιπρὸσωπος τῆς
Κούβας, και ἔτυχε νὰ μιλήσει σὲ μιὰ συγκέν-
τρωση στελεχῶν. Ἡ συνεννόηση ἦταν ἀρικετὰ
δύσκολη. Σὲ μιὰ στιγμή, ἀν θυμῶμαι καλά,
κάποιος ἔβαλε τὴν ἐρώτηση, τί ἐκδηλώσεις
ἔχει ἡ καθημερινὴ ζωὴ στὴν Κούβα. Ἡ ἀ-
πάντηση ἦταν καταπληκτικὴ. Ἡ Κουβαίνεζα
ἐπαναστάτρια ἀπάντησε ὅτι μιὰ ἀπὸ τὶς κυ-
ριώτερες ἐκδηλώσεις ἦταν ὁ χορὸς και ἀθύρ-
μητα σηκώθηκε και ἀρχισε νὰ χορεύει ἕνα
κουβαινέζικο τσά - τσά. Ἀπὸ τότε αὐτὸς ὁ
χορὸς ἔπαμε νὰ εἶναι καπιταλιστικὸ ἐκφυλι-

σμένο φαινόμενο και έγινε ο χερός της έπαι-
νοιστοατικῆς Κούβας για τὰ στελέχη που ἦταν
παρόντα.

Αφήνόντας τὴν εὐτράπελη αὐτὴ παράγρα-
φο, συνεχίζουμε λέγοντας ὅτι ὁ ἀνθρωπώκος
μας εἶναι ἓνα κινούμενο παλαιοντολογικὸ
μουσεῖο προλήψεων, που ἀρχίζουν ἀπὸ τὶς ἰ-
δέες καὶ τελειώνουν στὸ φαῖ. Για ὅλα ἔχει
γνώμη. "Ὅλα πρέπει νὰ εἶναι ὀργανωμένα
λογικὰ γι' αὐτόν. "Ὅλη ἡ ζωὴ, ὅλες τῆς οἱ
ἐκδηλώσεις. "Ἔτσι κατανοήσαμε σὲ κείνες τὶς
ὁμοιόμορφες ἐκδηλώσεις που σιχαινόμειστε
ὅλοι μας κατὰ βάθος καὶ ὁμως μᾶς τὶς ἐπέ-
βαλλε τὸ σύνολο τῶν μικρῶν γραφειοκρατῶν
που εἶχαν στὰ χέρια τους ὅλη τὴν πυραμίδα
τῆς ἡγεσίας.

Τέλος τί νὰ τοῦ πρωτοθυμηθεῖς τοῦ φίλου
μας. Τὸ ὕφος του π. χ. εἶναι καταπληκτικὸ.
Κοιτάζει τὸ κάθε τί ἀπὸ τὸ ὕφος δέκα Λέ-
νιν, ἔτοιμος νὰ κριτικάρει κάθε τί που ξε-
φεύγει ἀπὸ τὰ καθιερωμένα που αὐτὸς μισό-
μαθε σὲ κάτι καφενεῖα, συζητώντας μὲ ἄλλα
παλαιότερα τέτοια ἀπολιθώματα. Περπατάει
καὶ σηπτάει μὲ ἓναν ἀέρα σιγουριάς, ὅτι τὰ
ξέρει ὅλα, που τοῦ κάνει κατάπληξη. Εἶναι
δὲ τόσο ναρκισσιστῆς ὥστε δὲν καταλαβαίνει
αὔτε ὅτιαν τὸν παίρνουν στὸ ψιλάι. Γιατὶ αὐτὸ
ἀρχισε νὰ γίνεται τελευταία. Σπάζοντας τὸ
οἰκοδόμημα τῆς γραφειοκρατίας, ὁ κάθε μι-
κρὸς γραφειοκρατίστικος, ἀρχίζει νὰ γίνεται
νούμερο τῆς πιάτσας.

Τὸ μόνο πράγμα που σέβεται καὶ φοβάται
εἶναι ὁ παραισῶν γραφειοκράτης, γιατί ὁ

φιλαράκος μας σέβεται και φοβάται την ιε-
 ραρχία όσο τίποτε άλλο. Από αυτή την κλί-
 μακα που υπάρχει αντίκει και αυτός το κύ-
 ρος του και αν αυτή ή σειρά των πραγμά-
 των χαλάσει, τότε κι' αυτός θα ζημιωθεί.
 Μόνο ο βούρδουλας του πάραπάνω τον συνε-
 φέρνει κι' αυτόν τρέμει.

Μ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ